

Σημειώσεις για την εκδήλωση – συζήτηση του Αγρού:

«Νέες πολιτικές διαχείρισης και πρακτικές εξουσίας – ελέγχου στο πάρκο τρίτη. Στον αντίποδα, η συλλογική διαχείριση των ελεύθερων χώρων αυτοοργανωμένα, αντιεμπορευματικά, ενάντια σε κάθε είδους θεσμικές διαμεσολαβήσεις.»

με αφορμή τα 8 χρόνια λειτουργίας του.

Σύντομο ιστορικό του πάρκου

Το σημερινό πάρκο αποτελούσε επί οθωμανικής αυτοκρατορίας μέρος ενός μεγάλου σε έκταση τσιφλικιού του τούρκου διοικητή Μεμίσασα. Στη συνέχεια πουλήθηκε σε πλούσιους έλληνες και άγγλους, για να καταλήξει στη βασιλική οικογένεια που το διαμόρφωσε σε ένα ενιαίο κτήμα 2500 στρεμμάτων, θέρετρο με στάβλους για τα άλογα της βασίλισσας Αμαλίας. Το 1862 καταργείται η βασιλεία του Όθωνα και η διαχείριση περνά στο υπουργείο οικονομικών του ελληνικού κράτους. Οι νέοι κρατικοί τσιφλικάδες πουλούν το κτήμα στο Σίνα και αυτός με τη σειρά του στο Σερπιέρη, ιδιοκτήτη των μεταλλείων Λαυρίου και γνωστό για την αγριότητα του απέναντι στους εργάτες και μεταλλωρύχους που δούλευαν στην εταιρία του. Το κτήμα Πύργος Βασιλίσσης σταδιακά θα απολέσει τον ενιαίο χαρακτήρα του. Μέχρι το 1987 η έκταση συνεχώς συρρικνώνεται με τεράστιες εκτάσεις να καταλαμβάνονται από τους δήμους για αμαξοστάσια απορριμματοφόρων. Το δημόσιο παραχωρεί διαδοχικά εκτάσεις του. Στο νότιο μέρος χτίζονται κτίρια και μηχανουργεία του υπουργείου γεωργίας, ενώ μεγάλη έκταση καταλαμβάνουν το ίδρυμα Μητέρα, το ίδρυμα Θεοτόκος και αποκατάστασης αναπήρων, το δημοτικό γήπεδο Ιλίου με τον ίδιο δήμο να καταπατά και να διεκδικεί ταυτόχρονα δεκάδες στρέμματα γύρω από αυτό... Επίσης καταπατημένη είναι από τους προσκόπους έκταση πολλών στρεμμάτων που τους «παραχωρήθηκε» από το βασιλιά. Σήμερα, χρησιμοποιούν αυτό το κομμάτι του πάρκου -απαγορεύοντας την πρόσβαση σε όποιον δεν είναι πρόσκοπος- μεταξύ των άλλων και για το παρκάρισμα των οχημάτων τους.

Το 1987 κατοχυρώνεται ο ενιαίος χαρακτήρας του χώρου (εξαιρούνται βέβαια οι καταπατημένες εκτάσεις) και ξεκινούν οι πρώτες μελέτες για τη δημιουργία του πάρκου. Παρόλα αυτά, μια έκταση περίπου 360 στρεμμάτων που κατέχουν οι απόγονοι του Σερπιέρη, μένει εκτός πάρκου, καθώς καμία κρατική υπηρεσία δεν κινητοποιήθηκε ώστε να την απαλλοτριώσει. Αντιθέτως, το 1995 με απόφαση του υπουργού ΠΕΧΩΔΕ Λαλιώτη, εντάσσονται στο σχέδιο πόλης 120 στρέμματα, από τα οποία τα 44 οικοδομούνται από τις πολυεθνικές Carrefour και ster cinemas ενώ ο υπουργός οικονομικών Δρυς οριστικοποιεί την ιδιοκτησία των Σερπιέρηδων. Από το αρχικά 2.500 περίπου στρέμματα, το 1993 η Κτηματική Εταιρεία του Δημοσίου (ΚΕΔ) παραχώρησε στον Οργανισμό Ρυθμιστικού Σχεδίου και Προστασίας Περιβάλλοντος Αθήνας (ΟΡΣΑ), έκταση 913 στρεμμάτων με αόριστη διάρκεια. Σκοπός της παραχώρησης ήταν «η δημιουργία υπερτοπικού πόλου αναψυχής». Το 1993 τελικά ξεκινούν τα έργα για το «πρότυπο πάρκο περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης», χρηματοδοτούμενο κατά 75% από το ευρωπαϊκό πρόγραμμα urban. Για δέκα περίπου χρόνια ο χώρος παραμένει εργοτάξιο, αφού το μεγάλο φαγοπότι γύρω από τα δισ, οι απίστευτες κακοτεχνίες και οι ελλείψεις σταματούν τη χρηματοδότηση και η ευρωπαϊκή επιτροπή δεν το δέχεται ως έργο. Την ευθύνη και επόπτευση των έργων εκείνη την περίοδο έχει η τοπική αυτοδιοίκηση, δηλαδή οι όμοροι δήμοι και ο Αναπτυξιακός Σύνδεσμος Δυτικής Αθήνας (ΑΣΔΑ), οι ίδιοι δηλαδή που όλα αυτά τα χρόνια το διαχειρίζονταν και κραυγάζουν μέχρι σήμερα για την εγκατάλειψή του. Το 2002 εντέλει ανοίγει τις πόρτες και επίσημα (ο κόσμος παρόλα αυτά το χρησιμοποιούσε και πριν για τις βόλτες του) και η διαχείρισή του περνάει στα χέρια του Φορέα Διοίκησης και Διαχείρισης του Πάρκου, που συστάθηκε την ίδια περίοδο.

Το πάρκο τρίτη σήμερα...

Τα χρόνια που προηγήθηκαν μέχρι και σήμερα υπήρξε μια διαρκής εναλλαγή στην διαχείριση του πάρκου από την τοπική και κεντρική εξουσία. Η τύχη του βρισκόταν μια στα χέρια των γειτονικών Δήμων και μια στο εκάστοτε αρμόδιο υπουργείο, αλλά πάντα με κοινό παρονομαστή τη μεθοδευμένη εγκατάλειψή του για να το μετατρέψουν σταδιακά σε χώρο περιφραγμένο, εμπορευματοποιημένο και απόλυτα ελεγχόμενο, όπου θα βρισκόμαστε συγκεκριμένες ώρες και με συγκεκριμένες ταυτότητες. Αυτές του επισκέπτη και του καταναλωτή.

Το πάρκο από την αρχή της δημιουργίας του διχοτομείται σταδιακά σε δύο ζώνες: την κεντρική, γύρω από το σιντριβάνι, με μικρά και μεγάλα μαγαζάκια να την περιστοιχίζουν, και την περιφερειακή, την οποία, αν και παλεύουν καιρό οι διαχειριστές του να εμπορευματοποιήσουν, δεν έχουν καταφέρει να το κάνουν. Οι φυτευτές διοικήσεις του Φορέα Διαχείρισης του πάρκου, είτε βρίσκονται υπό την εποπτεία του Υπ. Περιβάλλοντος είτε στα χέρια των δημοτικών αρχών και του ΑΣΔΑ (αναπτυξιακός σύνδεσμος δυτικής Αθήνας), σκοπό έχουν να αλλάξουν τον χαρακτήρα χρήσης του, να εξαφανίσουν την ελεύθερη πρόσβαση σε αυτό. Σε αυτή την κατεύθυνση άλλωστε πραγματοποιήθηκε και η αλλαγή της ονομασίας του πάρκου το 2011 από «Πάρκο περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης Αντ. Τρίτσης» σε «Μητροπολιτικό πάρκο Αντ. Τρίτσης». Μια ονοματοδοσία διόλου τυχαία, μιας και ο χαρακτηρισμός ενός χώρου ως πάρκου εμπίπτει στις προστατευτικές διατάξεις της δασικής νομοθεσίας, ενώ τα μητροπολιτικά πάρκα δεν έχουν αυστηρά συγκροτημένο νομοθετικό πλαίσιο. Στην πράξη, ο σχεδιασμός ενός μητροπολιτικού πάρκου κλίνει προς την επιλογή ενός συστήματος μεικτών χρήσεων (πρασίνου, οικιστικής ανάπτυξης, τουρισμού, επιχειρήσεων κ.λπ) και έχει επικρατήσει να θεωρείται επιτρεπτό ένα ευρύ φάσμα ήπιων δραστηριοτήτων, συναφών και συμβατών με τη λειτουργία του πάρκου, εφόσον δεν ανατρέπεται η βασική λειτουργία του πρασίνου. Και ο νούν νοείτω...

Τα καταστήματα και οι πάγκοι με εμπορεύματα, οι διαγωνισμοί για νέες εκμισθώσεις καταστημάτων, η παρουσία του υιού Κόκκαλη με την –κάθε άλλο παρά μη κερδοσκοπική- Μ.Κ.Ο. "Οργάνωση γη" και την επιχείρηση που έχει στήσει στο πάρκο «κέντρο της γης» αλλά και το ενδιαφέρον ακόμη και του ομίλου Λάτση για το πάρκο, δείχνουν το μέλλον που του επιφυλάσσουν. Επίσης, τα κάθε λογής "δωρεάν" φεστιβάλ (Ίλια, Φεστιβάλ ΚΝΕ), επιτελούν ακριβώς την ίδια δουλειά: χρηστική μεταχείριση του πάρκου με εμπορεύματα-καλλιτέχνες και κοσμοσυρροή καταναλωτών, χωρίς καμία φροντίδα για το πάρκο, τα δέντρα και τα ζώα του. Το "δωρεάν" αυτό βεβαίως απαιτείται να εξαργυρωθεί στις επόμενες εκλογές με ψήφους. Όσο για το κομμάτι του πάρκου που δεν αποφέρει "κέρδη", βρίσκεται σκόπιμα παρατημένο, με τα ζώα και τα φυτά του να έχουν καταδικαστεί σε αργό θάνατο, ώστε με πρόσχημα την εγκατάλειψη να εμπορευματοποιηθεί και το τελευταίο μέρος του όπου μπορείς να περπατήσεις, να αναπνεύσεις ελεύθερα χωρίς αποκλεισμούς και αντίτιμα, να παίξεις, να βρεθείς πραγματικά μέσα σε έναν ελεύθερο χώρο). Το ερπετάριο πάλι, με ατραξιόν την εκπαιδευτική επιμόρφωση, διαθέτει προς θέαση ζωντανά ερπετά από όλο τον κόσμο, στοιβαγμένα σε γυάλινες θήκες, έναντι σημαντικού χρηματικού αντιτίμου. Η όλη επιχείρηση λειτουργεί στο πλαίσιο του κυρίαρχου ανθρωποκεντρικού τρόπου αντιμετώπισης των άλλων πλασμάτων ως πράγματα και δεν προωθεί παρά τη χρήση τους ως αντικείμενα διασκέδασης και εξάντλησης της περιέργειας των πιτσιρικών (που με πρωτοβουλία γονέων και εκπαιδευτικών συρρέουν να χαζέψουν! όλοι μαζί τα ερπετά).

Αυτός είναι λοιπόν ο κοινός παρονομαστής όλων όσοι μέχρι και σήμερα το διαχειρίζονται. **Εμπόριο, κατανάλωση, χρήμα, περίφραξη, αποκλεισμός.**

Αξίζει να επισημάνουμε τον ρόλο των Μ.Κ.Ο. σε όλο το αναπτυξιακό πρότζεκτ. Στους μνηστήρες του πάρκου κάνουν εμφατική την παρουσία τους πλήθος από αυτές (ορνιθολογική εταιρεία, ΚΕΑΝ, οργάνωση ΓΗ, ANIMA, ΕΔΡΑ κ.α). Χρηματοδοτούνται με ευρωπαϊκά και κρατικά κονδύλια και λειτουργούν διορθωτικά των κακώς κειμένων αυτού του κόσμου. Αυτό θα μπορούσε εκ πρώτης όψεως να θεωρηθεί ότι δεν είναι και τόσο κακό. Το πρόβλημα είναι ότι λειτουργούν με ένα τρόπο, σαν να

χρειάζεται αυτός ο πολιτισμός απλά διορθώσεις, σαν να μην είναι σύμφυτη η δομή και η λειτουργία του με την εκμετάλλευση και τη λεηλασία. Επικίνδυνο επίσης είναι ότι οι Μ.Κ.Ο. διεκδικούν να γίνουν οι κύριοι συνομιλητές όσον αφορά στα ζητήματα του περιβάλλοντος. Είναι οι ίδιες όμως που αφήνουν αλώβητες τις δομές που παράγουν τα προβλήματα. Τρανταχτό παράδειγμα του ρόλου των Μ.Κ.Ο. στο πάρκο είναι η ορνιθολογική εταιρεία, με χορηγό κατά καιρούς την coca-cola και την Vodafone –η τελευταία με τις κεραιές της προκαλεί βλάβες αλλά και θανάτους στα πτηνά που η εν λόγω εταιρία διατυμπανίζει ότι προστατεύει με τη δράση της.

Επιπλέον, οι Μ.Κ.Ο. διεκπεραιώνουν και τα προγράμματα εθελοντισμού. Συχνά πυκνά διοργανώνονται προγράμματα εθελοντικής δεντροφύτευσης και καθαριότητας στο πάρκο -πέρα από τα προβληματικά του εθελοντισμού, να σημειωθεί ότι τις ομάδες αυτές τις συγκροτούν για να «απορροφήσουν» κονδύλια, που φυσικά δεν πηγαίνουν στην τσέπη των εθελοντών. Έννοιες όπως εθελοντισμός, κοινωνία των πολιτών, κοινωνική «προσφορά» ή «συμμετοχή» είναι αυτές που διεκδικούν να στραγγίξουν την όποια διάθεση του κόσμου για άμεση παρέμβαση στα προβλήματα που τον απασχολούν. Επιπλέον, οι πανάκριβες διαφημιστικές καμπάνιες των εθελοντικών προγραμμάτων πιστοποιούν πως το παραδάκι ρέει άφθονο όταν πρόκειται να επιδιώξουν να μας πείσουν για το «φιλοσοφικό» συναίσθημα ευαγών ιδρυμάτων (βλ. τράπεζες) και μεγαλοεπιχειρηματιών, προκειμένου να κάνουν με την ησυχία τους τις βρωμοδουλειές τους.

... και η νέα διαχείρισή του

Τον περασμένο Οκτώβρη συστάθηκε νέος Φορέας Διαχείρισης στο πάρκο, ο οποίος διοικείται από εννεαμελές Διοικητικό Συμβούλιο που συγκροτείται με κοινή απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας και του Υπουργού Οικονομικών και εποπτεύεται από τον ίδιο τον Υπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας. Το πάρκο δείχνει ότι ξαναπερνάει στην δικαιοδοσία της κεντρικής εξουσίας, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δε συνδιαλέγεται με την τοπική αυτοδιοίκηση, ακόμη και αν η τελευταία φαίνεται να παίζει το ρόλο της αντιπολίτευσης (δυο γάιδαροι μαλώνανε σε ξένο αχυρώνα!). Ταυτόχρονα, το όνομα του νέου φορέα μετατρέπεται σε «Φορέας Διαχείρισης Μητροπολιτικού Πάρκου Περιβαλλοντικών και Εκπαιδευτικών Δραστηριοτήτων και Ανάπτυξης Κοινωνικής Οικονομίας «Αντώνης Τρίτσης». Πρόκειται για ένα φορέα που προέρχεται από τα σπλάχνα του σημερινού καθεστώτος, ο οποίος θα επιχειρήσει για μια ακόμη φορά να αποσπάσει την κοινωνική συναίνεση απέναντι στους νέους σχεδιασμούς «ανάπτυξης», αυτή την φορά με άρωμα «σοσιαλδημοκρατίας». Εξ' ου και η προσθήκη στο όνομά του περί «Ανάπτυξης Κοινωνικής Οικονομίας», μιας και πρόκειται για ένα από τα βασικά εργαλεία της τωρινής διακυβέρνησης. Πρόκειται για έναν όρο που σκοπό έχει να υλοποιήσει το πλάνο εμπορευματοποίησης και περιφράξης του πάρκου σε επαφή με τις «κοινωνικές ομάδες», να δημιουργήσει τόπους «διαλόγου και συνάντησης» με άτομα που δραστηριοποιούνται μέσα σ' αυτό, επιδιώκοντας μεθοδικά να αφομοιώσει ή να εξουδετερώσει οποιαδήποτε λογική ριζοσπαστικών προτάσεων στη βάση της αυτοδιαχείρισης από τα κάτω. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτής της πολιτικής αποτελεί η εξαγγελία για τη σύσταση ομάδας security μέσα στο πάρκο από «σωματείο ανέργων», ενός νέου επιχειρηματικού μοντέλου στο πλαίσιο της «αλληλέγγυας οικονομίας» που έρχεται ως συνέχεια του προηγούμενου μοντέλου των Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων και ευρύτερα γνωστών ως ΚΟΙΝ.Σ.ΕΠ..

Ο νέος φορέας διατείνεται ότι ο χαρακτήρας του είναι «μη κερδοσκοπικός», και χρησιμοποιώντας ή διαστρεβλώνοντας έννοιες όπως «εθελοντική προσφορά» και «αυτοδιαχείριση του πάρκου» αντίστοιχα, επικαλούμενος παράλληλα την αυθεντία της επιστήμης και της έρευνας, υπόσχεται τη σωτηρία του πάρκου. Παρόλο που στην ουσία του δεν διαφοροποιείται από τους προκατόχους του (ΑΣΔΑ, Δήμοι) όσον αφορά στο σχεδιασμό του (πλήρης περιφράξη του πάρκου, επιτήρησή του από security, εμπορική του χρήση ώστε «να καλύπτονται τα έξοδα συντήρησής του»- ήδη έχουν ανακοινωθεί νέοι διαγωνισμοί για μισθώσεις καταστημάτων και καφετεριών), προσπαθεί να μας πείσει ότι αυτή τη φορά πρόκειται για μια «ορθολογική» ανασύνταξη στην διαχείρισή του στο πλαίσιο της διαφάνειας, της νομιμότητας και του κοινού συμφέροντος, ενδεδυμένη με διάφορα επιστημονικά

στοιχεία, συμμετοχικότητας της κοινωνίας των πολιτών και ανθρώπινου καπιταλισμού. Η πολιτική βούληση του νέου φορέα είναι να υπογραμμιστεί ένα νέο ξεκίνημα απαλλαγμένο από τα βαρίδια του παρελθόντος, ώστε να προχωρήσει στο σχεδιασμό που εδώ και χρόνια προορίζεται για το πάρκο. Και σίγουρα με τους κατάλληλους ανθρώπους στις κατάλληλες θέσεις.

Τα περισσότερα άτομα από τα οποία απαρτίζεται ο φορέας έχουν επιστημονικό κύρος και οικολογικές ανησυχίες, είναι μέλη μη κυβερνητικών οργανώσεων και στελέχη του Σύριζα που το προηγούμενο διάστημα συμμετείχαν ως συνδικαλιστές ή ακτιβιστές στις κινητοποιήσεις εναντίον των πολιτικών των προηγούμενων κυβερνήσεων. Ποιοι άλλωστε πέρα από αυτούς που έχουν διατελέσει μέλη οργανώσεων, με εμπειρία στις διεκδικήσεις, θα μπορούσαν να αντεπεξέλθουν με τέχνη στην εκπαίδευση για συμβιβασμούς και συνδιαλλαγές; Ενδεικτικά αναφέρουμε:

- τον πρόεδρο του φορέα και ακαδημαϊκό Γιάννη Πολύζο που μέχρι να γίνει η αγαπημένη του αριστερά κυβέρνηση, αρθρογραφούσε υπέρ του κινήματος occupy wall street και περί αυτόνομων ζωνών εντός του καπιταλισμού και τώρα συντάσσεται με το κυριαρχικό μπλοκ που επιτίθεται σε καταλήψεις και αυτοοργανωμένους χώρους και δομές αγώνα
- το γραμματέα του φορέα, επίσης ακαδημαϊκό, οργανικό μέλος και στέλεχος της Μ.Κ.Ο. WWF (μιας από τις πιο γνωστές Μ.Κ.Ο. που πουλάει ευαισθησία ενώ εκμεταλλεύεται εργασιακά εκατοντάδες νέους ανθρώπους και διαχειρίζεται αστρονομικά κονδύλια) καθώς και πρότερο γνώριμό μας ως πρόεδρο παλαιότερου φορέα Κων. Σερράο, όπου έπειτα από την καριέρα στο πάρκο προήχθη σε πρόεδρο του πράσινου ταμείου (είναι πολλά τα λεφτά...)
- το διευθυντή του φορέα Τάσο Λύτρα, πρωτοκλασάτο στέλεχος του Σύριζα Δυτικής Αθήνας, ο οποίος διατείνεται την άμισθη σχέση του με τον φορέα (δίνοντας το παράδειγμα του εθελοντισμού αλλά και την αίσθηση ότι κάτι «καινούργιο» και «ανιδιοτελές» υπάρχει στην νέα διοίκηση του πάρκου) που προφανώς καμία θετική εντύπωση δεν μας προκαλεί, μιας και γνωρίζουμε ότι θα εξαργυρώσει την εθελοντική του προσφορά στην πολιτική του σταδιοδρομία (είναι γνωστή η πρακτική της συλλογής ευσήμων από φορείς και εμπλουτισμού βιογραφικών για την ανέλιξη σε καλοπληρωμένες θέσεις βλ. Σερράος)

Η σημερινή διαχείριση του πάρκου, ευθυγραμμισμένη με τις κεντρικές πολιτικές δείχνει να είναι η εγγύηση για την εξασφάλιση της συνέχειας του νεοφιλελεύθερου μοντέλου ανάπτυξης που ακολουθείται για τους λιγοστούς ελεύθερους «αναξιοποίητους» χώρους. Απέναντι στην τακτική της ενσωμάτωσης της νέας διαχείρισης να ενταχθούμε στην ατζέντα της, να προχωρήσουμε την δική μας ατζέντα, αυτή της συλλογικής, αυτοοργανωμένης και αδιαμεσολάβητης αυτοδιαχείρισης του πάρκου. Η αταλάντευτη στάση μας για την προάσπιση του πάρκου και των ελεύθερων χώρων γενικότερα, θα πρέπει να εμπεριέχει την σαφή άρνησή μας να εμπλακούμε στην όποια απόπειρα διαμεσολάβησης και χειραγώγησης, να συνεργαστούμε ή να συμπράξουμε με οποιοδήποτε φορέα.

Σημειώσεις για τις χωρικές τεχνικές εξουσίας.

1. Μιλώντας για ένα πάρκο, το πάρκο τρίτη, έχουμε στο μυαλό μας έναν χώρο 1100 περίπου στρεμμάτων που εκτείνεται σε μια συγκεκριμένη γεωγραφία (Ιλίου-Καματερού/Αγ. Αναργύρων). Δεδομένου ότι εκκινούμε από μια αντιεξουσιαστική οπτική για τα χαρακτηριστικά, τις δυνατότητες και την "τύχη" αυτού του μέρους, έχει μια σημασία να αναδείξουμε κάποια σημεία. Ένα από αυτά είναι το πώς προσλαμβάνεται κοινωνικά ο "χώρος", και ως τέτοιος και το πάρκο, δηλ. τι κοινωνικές αναπαραστάσεις υπάρχουν γι αυτό, πώς διαμορφώνονται και τι εξυπηρετούν. Έτσι ώστε στη συνέχεια να μπορούμε να ορίσουμε, εναντιωματικά των σχεδίων της κυριαρχίας, αυτό που εμείς, ως από τα κάτω, επιθυμούμε γι' αυτούς τους χώρους.

Συνηθίζουμε κατά κύριο λόγο να αντιλαμβανόμαστε το "χώρο", σύμφωνα με τη θετικιστική προσέγγιση (η οποία αποτελεί και την κυρίαρχη αντίληψη) κατά την οποία αυτός γίνεται αντιληπτός ως μια αφηρημένη διάσταση, ως μια γεωμετρική επιφάνεια μετρήσιμη, ουδέτερη και οικουμενικά

ομοιόμορφη. Η επιφάνεια αυτή αποτελεί ένα αντικειμενικά υπάρχον σκηνικό, διακριτό από τη σκέψη και τις δραστηριότητες των ανθρώπων. Προφανώς, μια τέτοια προσέγγιση περιλαμβάνει μια α-ιστορική θεώρηση για το "χώρο", και έχει αμφισβητηθεί εδώ και πολλές δεκαετίες από κινήματα υπέρ των ελεύθερων χώρων αλλά και από μαρξιστές γεωγράφους, σύμφωνα με τους οποίους ο χώρος διαμορφώνεται με βάση τις κοινωνικές σχέσεις και τις υλικές κοινωνικές πρακτικές. Ακόμη όμως και αυτή η τελευταία, δηλ. η κοινωνική κατασκευή του χώρου, χρειάζεται να προβληματοποιηθεί, αφού και σε αυτή λανθάνουν οι ίδιες ιεραρχικές αντιθέσεις της θετικιστικής προσέγγισης του χώρου: πολιτισμός-φύση/περιβάλλον, άνθρωπος-υλικός κόσμος, νους-σώμα.

Προφανώς, οποιαδήποτε αντίσταση απέναντι στα σχέδια της κυριαρχίας και τις αναπτυξιακές πολιτικές της, που περνάνε μέσα από σχέδια ανάπτυξης, την επιβολή της αισθητικής του εμπορεύματος και του θεάματος και τις σχέσεις που εγκαθιδρύουν οι χρηματικές συναλλαγές, χρειάζεται να συμπεριλάβει την παραπάνω αμφισβήτηση όσον αφορά στην αντίληψη του "χώρου". Από τη δεκαετία του '80 έχει αρχίσει να διερευνάται η αμφίδρομη σχέση μεταξύ κοινωνικού και χωρικού, η λεγόμενη κοινωνικο-χωρική διαλεκτική. Σύμφωνα με αυτή, το χωρικό δεν είναι απλώς το αποτέλεσμα κοινωνικών/πολιτισμικών νοημάτων και σχέσεων αλλά επίσης και το μέσο, η προϋπόθεση της ύπαρξής τους. Επομένως, παρακολουθώντας τις αναλύσεις του Henri Lefebvre, συγκλίνουμε προς μια προσέγγιση σύμφωνα με την οποία ο χώρος κατασκευάζεται κοινωνικά και σχετίζεται άμεσα με την εντύπωση σε αυτόν των διαφορετικών ή κοινών ιστοριών των ατομικών και συλλογικών υποκειμένων και την παραγωγή των πολιτισμικών φαινομένων.

2. Στο σημείο αυτό χρειάζεται να γίνει μια ουσιαστική παρένθεση, ως προς ένα δεύτερο σημείο, αυτό των εξουσιαστικών μηχανισμών και του τρόπου που υλικοποιούνται σε ένα χώρο, όπως αυτός του πάρκου. Είναι ίσως περιττό να πούμε ότι η εξουσία, με όλα της τα δίκτυα, δεν επιφυλάσσει ακριβώς την ίδια μεταχείριση σε όλα τα πεδία της άσκησής της, αλλά ούτε και είναι πάντα ομοιόμορφη, γραμμική και άτεγκτα ίδια. Τα κυρίαρχα σχέδια για το πάρκο τρίτη δεν διαφέρουν και πολύ -ακόμα και με τη νέα, αριστερών καταβολών, διαχείριση. Περιλαμβάνουν ένα χώρο αυστηρά οριοθετημένο, με περιφράξεις, εισόδους-εξόδους, φύλαξη από σκευοφυλάκους, με άλλα λόγια με ελεγχόμενη κίνηση και πρόσβαση. Σε ένα άλλο επίπεδο δρομολογείται η προσοδοφόρα διαχείρισή του -όπως μαρτυρά και η εισαγωγή στο όνομά του της "κοινωνικής οικονομίας"- με (λελογισμένες ακόμα ως προς τον αριθμό) εμπορικές επιχειρήσεις, δηλ. καφετέριες, μικροπωλητές, δραστηριοποίηση Μ.Κ.Ο. και υπηρεσίες επί αμοιβή, φεστιβάλ και εκδηλώσεις όπου δεσπόζουν το εμπόρευμα και το θέαμα κλπ. Και όλα αυτά πλάι στο μεγάλο εμπορικό κατάστημα JUMBO και τα πολυσινεμά σε ένα κομμάτι του πάρκου που από χρόνια πουλήθηκε και αξιοποιήθηκε καταλλήλως. Η διαχείριση του πάρκου είναι σύμφωνα με ό,τι βλέπουμε να συμβαίνει και στην ευρύτερη περιοχή των γύρω δήμων: τραπεζοκαθίσματα να συρρικνώνουν όλο και περισσότερο τις πλατείες -ολόκληρα κομμάτια των κεντρικών πλατειών Ιλίου και Αγ. Αναργύρων, όσο και το άλσος Ιλίου έχουν παραδοθεί στις επιχειρήσεις. Ταυτόχρονα διαφημίζεται η "καθαρή-πόλη" που θα πει πόλη χωρίς πολιτικές αφίσες, χωρίς καθόλου ίχνη αντίστασης, χώροι κατάμεστοι από κυρίαρχα νοήματα, των κατοικιών της εξατομίκευσης και της μοναξιάς, των πλατειών με καταστήματα και καταναλωτές, των δρόμων με αυτοκίνητα και βιαστικούς διερχόμενους, το "πράσινο" οριοθετημένο, σαν σε προθήκη μουσείου για να δημιουργεί την ψευδαίσθηση μιας "οικολογικής πόλης", για να θυμίζει μόνο κάτι από παλιά.

Γυρίζοντας πάλι πίσω στο ζήτημα της εξουσίας, χρειάζεται να συμπεριλάβουμε, αντλώντας σημεία από τη φουκωική αντίληψη, το ότι η εξουσία δεν ασκείται μόνο ως σύνολο μηχανισμών επιβολής της τάξης "από τα πάνω", αλλά ως κοινωνική σχέση διαχυμένη σε όλους τους χώρους. Είναι το γνωστό ζήτημα της βιο-εξουσίας. Σύμφωνα με αυτή την προσέγγιση, υπάρχουν συγκεκριμένες μορφές κοινωνικού και πολιτικού ελέγχου που σχετίζονται με τη διαχείριση της ζωής του πληθυσμού. Πέρα από τις επιταγές του νόμου, ιδιαίτερη σημασία έχει και η κοινωνική πειθαρχία σε σχέση με την αναπαραγωγή κανόνων (norms). Υπάρχει λοιπόν και πειθαρχική διάσταση των πρακτικών εξαναγκασμού όχι ως απλών κατασταλτικών πρακτικών, αλλά πολύ περισσότερο ως παραγωγικών πρακτικών. Μια πειθαρχία δεν σημαίνει απλώς ότι κάποιος συμμορφώνεται προς μια προσταγή, ούτε ότι απέχει από το να κάνει κάτι.

Σημαίνει ότι η ζωή, η καθημερινότητά του, η ύπαρξή του, οι πρακτικές του προσανατολίζονται προς συγκεκριμένα αποτελέσματα. Επιχειρώντας να προσδέσουμε τα παραπάνω στην πραγματικότητα της ζωής εντός του πάρκου, θα λέγαμε ότι οι κάτοικοι των όμορων δήμων και των γύρω περιοχών δεν υποβάλλονται δια της βίας στον εμπορευματικό κόσμο, ούτε καταστέλλονται (από τις δυνάμεις ασφαλείας) κάθε φορά που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις του "καλού επισκέπτη" και καταναλωτή. Έχουν ενσωματώσει σε μικρό ή μεγάλο βαθμό το κυρίαρχο υπόδειγμα, είτε γιατί είναι το μόνο που υποδεικνύεται είτε από επιλογή. Έτσι, αναπαράγεται το πρότυπο του "αφηνιασμένου" καταναλωτή (βλ. λευκή νύχτα, black Friday) αβίαστα από τον ίδιο τον καταναλωτή, και πιο πέρα του αδιάφορου επισκέπτη του πάρκου που ήρθε, έκανε τη βόλτα του και έφυγε, αναθέτοντας ως "πολίτης" την τύχη του πάρκου σε αυτούς που όρισε η "πολιτεία". Με άλλα λόγια η κυριαρχία αναπαράγει τα νοήματά της όχι μόνο την ώρα της βίαιης επιβολής της αλλά και κατά τη διάρκεια των κοινωνικών σχέσεων και πρακτικών. Και αυτό ίσως εξηγεί, έστω εν μέρει, γιατί μπορεί και διατηρείται και εξασφαλίζεται η συνέχειά της. Επομένως, όταν μιλάμε για εξουσία και επιβολές χρειάζεται να συμπεριλαμβάνουμε, στο μέτρο που του αντιστοιχεί -πέρα από την ωμή επιβολή και βία των κυρίαρχων σχεδίων- και το σημείο της κοινωνικής αναπαραγωγής ταυτοτήτων που την ενισχύουν και τη νομιμοποιούν, αυτές του καταναλωτή, του "πολίτη", του περιστασιακού επισκέπτη του πάρκου κ.α. Οι περιφραγμένοι χώροι δεν είναι μόνο μια κίνηση περικλείσης των δημόσιων χώρων από κάποια καταπιεστικά κέντρα εξουσίας, είναι ένα πρότυπο πρόσβασης και αντίληψης του χώρου, από υποκειμενικότητες που νοούνται πλέον ως περιφραγμένες. Έτσι, οι περιφράξεις, οι φύλακες, οι οριοθετήσεις κανονικοποιούνται και φυσικοποιούνται, μην αφήνοντας περιθώρια για αμφισβήτηση και αντίσταση στα επιβαλλόμενα μοντέλα. Στην "αδιάφορη", "συλλογική" και "ασυνείδητη" επαναληπτικότητα των κυριαρχικών νοημάτων η εξουσία φυσικοποιείται.

3. Όσον αφορά στην παρούσα συγκυρία, στη μονιμοποιημένη κατάσταση έκτακτης ανάγκης, που επιβάλλεται υπό την αριστερή διαχείριση όχι τόσο με κατασταλτικά μέσα αλλά κυρίως σε ιδεολογικό επίπεδο, υπάρχει μια αέναη παραγωγή λόγου σχετικά με την ανάγκη "ανάπτυξης" υπό συνθήκες γενικευμένης επισφάλειας -άσχετα αν και ποιο από αυτά τα σχέδια μπορεί πλέον να υλοποιηθεί στο περιβάλλον της κρίσης. Σχετικά με τους λιγιστούς ελεύθερους χώρους, συνεχίζονται απρόσκοπτα οι νεοφιλελεύθερες πολιτικές. Πέρα από την οικονομική αξιοποίηση-εκμετάλλευσή τους, που εκτείνεται ώστε να συμπεριλάβει κάθε τι αξιοποιήσιμο, η με βομβαρδιστικό τρόπο οριοθέτηση ή περιφράξη κάθε κομματιού γης, σκοπό έχει να εκπαιδεύσει σε έναν άλλο τρόπο πρόσληψης του χώρου και του πώς βρισκόμαστε εντός του. Έτσι λοιπόν, για να έρθουμε στο παράδειγμα του πάρκου τρίτη, οι διακηρύξεις του νέου φορέα διαχείρισης του πάρκου περί ενίσχυσης των περιφράξεων και συστηματικής φύλαξης του είναι απόλυτα σύμφωνες με τις πολιτικές αυτές. Οι περιφράξεις πάντα κατοχυρώνουν και ιδεολογικά ενσωματώνουν την καθαρή πολιτιστική αξία της καπιταλιστικής κοινωνίας, την ιερότητα και το απαράβατο της ατομικής ιδιοκτησίας επί της γης και επιτελούν τελικά τη νομιμοποιητική λειτουργία για όλες τις μορφές ιδιοκτησίας (David Harvey, Rebel cities, 2012). Πάνω σε αυτό, η διεκδίκηση από την πλευρά του ανταγωνιστικού κινήματος στα κυρίαρχα σχέδια για μη ιδιωτικοποίηση της δημόσιας περιουσίας, μέρος της οποίας είναι και τα πάρκα, οι πλατείες, τα δάση, οι παραλίες κλπ. δεν μπορεί να αποτελεί από μόνο του μέρος του ριζοσπαστικού προτάγματος. Η δημόσια περιουσία είναι κρατική περιουσία. Με την εν λόγω διεκδίκηση, πέρα από το ότι το κράτος (και πρόκειται για το νεοφιλελεύθερο κράτος) αποκαθαίρεται και αποκαθίσταται ως ο επιθυμητός ηγεμόνας του δημοσίου, με την έννοια του "κοινού", σαν να ξεχνάμε κάτι ουσιώδες: ότι το κράτος, ως υπερθεσμός, οργανώνει το κοινωνικό με βάση τα καπιταλιστικά συμφέροντα. Υλοποιεί δηλαδή τη θεμελιώδη λειτουργία του, τη διατήρηση της συνοχής ενός συστήματος ταξικής κυριαρχίας, με το να αναπαριστά και να εγκαθιδρύει τα κεφαλαιοκρατικά συμφέροντα ως γενικά κοινωνικά συμφέροντα. Και φυσικά, κινείται επίσης με λογικές ανταποδοτικότητας, υλικής αλλά και παραγωγής κυρίαρχων νοημάτων για το χώρο, το δημόσιο, "τα κοινά". Η εν λόγω αξίωση βρίσκεται λοιπόν πολύ μακριά από τα αντιεξουσιαστικά προτάγματα για τη συλλογική διαχείριση των χώρων από τους από τα κάτω στη βάση της αυτοοργάνωσης και της αλληλεγγύης, μακριά από κάθε είδους ιδιοκτησιακά καθεστώτα.

4. Επιστρέφοντας στη συνοπτική παρουσίαση της σημασιοδότησης του "χώρου", θα λέγαμε ότι η παραγωγή του δεν είναι στατικό αποτέλεσμα κάποιων άοριστων οικονομικών, πολιτικών και κοινωνικών συνθηκών. Ο "χώρος" αποτελεί σταθερά πεδίο άσκησης διακυβέρνησης και διαμόρφωσης κοινωνικών συνειδήσεων και πρακτικών που σχετίζονται με την ιδιοκτησία της αστικής γης, την αντίληψη της ιδιοποίησής της ως κοινωνικό δικαίωμα, την αδιαφορία για τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητά του. Ακριβώς όμως επειδή πρόκειται για ένα ρευστό πεδίο όπου εγγράφονται κάθε φορά οι πρακτικές, οι ιστορίες των δρώντων, οι ίδιες οι κοινωνικές σχέσεις, δημιουργείται πάντα η δυνατότητα εστιών αντίστασης. Ποικίλες κινήσεις απειθαρχίας και ανυπακοής στις μικρές και μεγάλες απαγορεύσεις διακόπτουν την κυρίαρχη ροή νοημάτων, δημιουργώντας συχνά σοβαρές ασυνέχειες στα κυριαρχικά σχέδια. Με άλλα λόγια, στο μονόλογο της εξουσίας αναπτύσσονται αντιστάσεις. Ακριβώς λόγω της κοινωνικο-χωρικής διαλεκτικής, οι χώροι συχνά μεταβάλλονται σε "γεωγραφίες αντίστασης". Ατομικά και συλλογικά υποκείμενα επανοικειοποιούνται ένα χώρο που δεν τους ανήκει και δεν τον ελέγχουν και δοκιμάζουν να ρηγματώσουν το υπάρχον. Η ίδια η αντίσταση έχει δυο επιφάνειες αλληλοσυμπληρούμενες: η μία "κοιτάζει" προς τη γεωγραφία της εξουσίας και η άλλη προς το ακαθόριστο, προς τις ανάγκες, τις επιθυμίες, τη δημιουργία έξω από εξουσιαστικές σχέσεις και διαδικασίες. Κάπου εδώ λοιπόν, στον αντίποδα των κυριαρχικών επιβολών και της πειθαρχίας σε αυτές, βρίσκεται το πρόταγμα της συλλογικής διαχείρισης των ελεύθερων χώρων, αυτοοργανωμένα, αντιεμπορευματικά, αντιεραρχικά, ενάντια σε κάθε είδους θεσμικές μεσολαβήσεις.

Αυτοοργάνωση στους δημόσιους χώρους - Πώς υπερασπιζόμαστε τον ελεύθερο χαρακτήρα τους - Παραδείγματα οικειοποίησης και αντίστασης

Υπάρχει λοιπόν η κυρίαρχη λογική και πρακτική, που περιφράσσει και ορίζει όλους τους ελεύθερους χώρους ως «δημόσιους» και κατ' επέκταση τους διαχειρίζεται εξ' ολοκλήρου η εκάστοτε κεντρική ή τοπική εξουσία. Η ανθρώπινη δραστηριότητα μέσα σ' αυτούς τους χώρους καθορίζεται από τις ανάγκες των κυρίαρχων. Βασικοί τους στόχοι είναι η δημιουργία και συντήρηση εκείνων των κοινωνικών δεσμών που κατασκευάζουν τα άτομα ως οικονομικά υποκείμενα, και που οι συμπεριφορές και τα κινήτρά τους θα αναλύονται, θα καθοδηγούνται, θα προβλέπονται και θα ελέγχονται με τη χρήση οικονομικών παραμέτρων και μόνο, καθώς και η εξάλειψη κάθε πιθανότητας όλοι/ες εμείς οι από τα κάτω να συναντηθούμε και να συλλογικοποιήσουμε τις δράσεις και τις αντιστάσεις μας.

Ενάντια στα κυρίαρχα πρότυπα και μεθοδεύσεις, προτάσσουμε την οικειοποίηση των δημόσιων χώρων και τη μεταστροφή τους σε ελεύθερους χώρους. Εκεί όπου θα συναντιόμαστε ουσιαστικά και θα συμπράττουμε συλλογικά, αυτοοργανωμένα, αντιεραρχικά κι αδιαμεσολάβητα σ' όλες μας τις διαδικασίες. Στόχος μας είναι να δημιουργήσουμε νέους τόπους και χρόνους εδαφικοποίησης των αναγκών και επιθυμιών μας, όπου η έκφραση, η επικοινωνία και η δημιουργικότητα θα παίρνουν τα χαρακτηριστικά των από τα κάτω και δε θα κανονικοποιούνται σύμφωνα με τα επιβεβλημένα από τα πάνω μοντέλα του θεάματος, της τέχνης, των media, του τύπου, που λειτουργούν με κάθετες δομές και με τη συνδρομή ειδικών και αυθεντιών.

Μέσα σε εγχειρήματα που οικοδομούνται στη βάση της αυτοοργάνωσης, δημιουργούμε χώρους πολιτικής συνάντησης και ζύμωσης, συλλογικής επεξεργασίας και συγκρότησης παρεμβάσεων και δράσεων και ικανοποιούμε την ανάγκη μας για κοινωνική χειραφέτηση και αυτοκαθορισμό. Κατευθυνόμαστε προς τη δημιουργία σχέσεων που αναζητούν τρόπους να καταργήσουν στην πράξη το ρατσισμό, την ομοφοβία, την ξενοφοβία, το σεξισμό, που δε δρουν ανεξάρτητα το ένα απ' το άλλο, αλλά αμοιβαία αλληλεπιδρούν και συμπλέκονται, παράγοντας κι αναπαράγοντας κάθε φορά πρωτότυπες περιφράξεις. Όταν δε αυτά τα εγχειρήματα δημιουργούνται και δρουν σε δημόσιους χώρους, αποκτούν μια παραπάνω δυναμική, καθώς υπάρχει η δυνατότητα να συνδιαλαγούν πιο άμεσα με το κοινωνικό και να διαχύσουν τα προτάγματά τους, γινόμενα τα ίδια εμφανή σημεία αναφοράς που συμβολίζουν και πραγματώνουν την προοπτική του μοιράσματος και της συλλογικής αντίστασης και αγώνα.

Σε μια εποχή που οι κοινωνίες βυθίζονται στην άβυσσο της εξατομίκευσης, της ιδιώτευσης και του κοινωνικού κανιβαλισμού, που οι τόποι ελεύθερης συνεύρεσης συρρικνώνονται όλο και περισσότερο,

συναντάμε διάφορα παραδείγματα που αποδεικνύουν ότι η οικειοποίηση των δημόσιων χώρων μπορεί να δημιουργήσει πεδία σύνθεσης ριζοσπαστικών αντιλήψεων και πρακτικών που τάσσονται ανοιχτά ενάντια στις κυρίαρχες λογικές των περιφράξεων και της εμπορευματοποίησης των ελεύθερων χώρων, αλλά ταυτόχρονα επεκτείνονται και συμπλέκονται και με άλλες δράσεις ενάντια σε κάθε μορφή «περίφραξη» που μας επιβάλλει η κυριαρχία.

Ένα πρόσφατο παράδειγμα είναι η περίπτωση του πάρκου GEZI στην Τουρκία το Μάιο του 2013. Η διαμαρτυρία ξεκίνησε με αφορμή την πρόθεση της κυβέρνησης να μετατρέψει το πάρκο, έναν για χρόνια σημαντικό χώρο έκφρασης των κοινωνικών κινημάτων, αλλά και μια ανάσα ζωής μέσα σε μια τσιμεντοποιημένη πόλη, σε άλλο ένα εμπορικό κέντρο. Γρήγορα όμως, ο αγώνας αυτός συναρθρώθηκε με τον αγώνα ενάντια σε πλήθος άλλων περιορισμών και καταπιέσεων που βιώνουν οι άνθρωποι που ζουν εκεί, όπως οι νόμοι για τις αμβλώσεις, για την απαγόρευση του ποτού, και γενικότερα η φτώχεια, η εκμετάλλευση και ο εργασιακός μεσαίωνας. Η διαμαρτυρία δέχτηκε τη βαρβαρότητα της καταστολής που θα περίμενε κανείς απ' το τουρκικό κράτος, με τους διαδηλωτές να μετράνε νεκρούς και χιλιάδες τραυματίες, και αυτόματα μετατράπηκε σε μια γενικευμένη κοινωνική εξέγερση, που πέρα από τη διεκδίκηση για παραίτηση της κυβέρνησης, όπως κάθε εξέγερση, αμφισβήτησε συνολικά την εξουσία. Ο κοινωνικοπολιτικός χαρακτήρας του ξεσπάσματος στην Τουρκία μας φέρνει λίγο στη μνήμη και το κίνημα των Αγανακτισμένων του 2011, που παρόλα τα προβληματικά του σημεία και τη μεγάλη κουβέντα που μπορεί να γίνει για την πορεία του, ανέδειξε μ' έναν τρόπο τη δυναμική της οικειοποίησης των δημόσιων χώρων - πλατειών ως σημεία συνάντησης, επικοινωνίας και οργάνωσης των αντιστάσεων της κοινωνίας μέσα από οριζόντιες κι αυτοοργανωμένες διαδικασίες, και δημιούργησε εγχειρήματα ανοιχτών συνελεύσεων πλατείας, που δρουν ακόμα και σήμερα στις γειτονιές μας.

Άλλα παραδείγματα οικειοποίησης του δημόσιου χώρου και υπεράσπισης του ελεύθερου χαρακτήρα του είναι αυτά του πάρκου στην Κύπρου & Πατησίων και του πάρκου Ναβαρίνου στα Εξάρχεια. Σε καθεμιά απ' αυτές τις περιπτώσεις, η τσιμεντοποίηση που επεφύλασσαν κεντρικές και τοπικές αρχές, αποτράπηκε χάρη στην κινητοποίηση και μαχητική αντίσταση των κατοίκων της περιοχής και αλληλέγγυων, που κατέλαβαν τους χώρους, τους φρόντισαν συλλογικά και παραμένουν ακόμη και σήμερα ελεύθεροι.

Τα εγχειρήματα που δραστηριοποιούνται μέσα σε δημόσιους χώρους και εμπεριέχουν στοιχεία μιας άλλης κοινωνίας, αυτής που δομείται στη βάση της αλληλεγγύης, της αυτοοργάνωσης, ενάντια στις εμπορευματικές σχέσεις και σε κάθε είδους διαχωρισμό και εκμετάλλευση, καλούνται να επικοινωνούν ανοιχτά και να βρίσκονται σε συνεχή, ζωντανή αλληλεπίδραση με μεγάλα κοινωνικά κομμάτια που ασφυκτιούν, να δημιουργούν τόπους συνάντησης αυτών που έχουν κοινά προβλήματα και κοινές διαθέσεις να αντισταθούν. Μέσα από τέτοιες διαδικασίες, φαίνεται εφικτό να διαχυθεί στην κοινωνία και το πρόταγμα της υπεράσπισης του ελεύθερου χαρακτήρα των δημόσιων χώρων, αφού δημιουργείται η προοπτική της συλλογικής αυτοδιαχείρισής τους, μακριά από λογικές ανάθεσης σε θεσμικούς φορείς και ιδιώτες, ενάντια σε καθεστώτα οικονομικής εκμετάλλευσης και περιφράξεων. Ταυτόχρονα, το πρόταγμα της απελευθέρωσης των δημόσιων χώρων επεκτείνεται με λόγο και δράσεις και ενάντια στα αναπτυξιακά έργα, που βλέπουν στη φύση μόνο ευκαιρίες για αξιοποίηση και κέρδος και προσπαθούν να την επανομηματοδοτήσουν, υποκαθιστώντας την με ένα ελεγχόμενο περιβάλλον που οφείλει να προέρχεται από τον άνθρωπο και να καταλήγει στην υπηρεσία του.

Το αυτοδιαχειριζόμενο κατειλημμένο έδαφος Αγρός.

Η κατάληψη του Αγρού αποτελεί μία τέτοια κίνηση οικειοποίησης της γης, ενώ το ίδιο το πάρκο αποτελεί βασικό πεδίο δράσης του εγχειρήματος. Μέσα σ' αυτό παρεμβαίνουμε υπερασπιζόμενοι/ες τον ελεύθερο, ανοιχτό χαρακτήρα του, ενάντια σε κάθε εμπορευματική εκμετάλλευση και περίφραξη του. Προτάσσουμε τη συλλογική αυτοδιαχείρισή του, αναφερόμενοι/ες με αυτό στη φροντίδα του από εμάς τους ίδιους και τις ίδιες, που καταργεί στην πράξη την ανάθεση σε οποιοδήποτε φορέα – διαχειριστή του. Το πάρκο και κάθε ελεύθερος χώρος είναι για όσες/ους επιθυμούν να το χαίρονται, χωρίς χρηματικά αντίτιμα και αποκλεισμούς. Είναι για τα ίδια τα δέντρα και τα ζώα του. Και παραμένει

ζωντανό όσο γίνεται αντιληπτό πως εκεί μπορούμε να περπατήσουμε, να τρέξουμε, να παίξουμε, να συναντηθούμε, να αναπνεύσουμε, χωρίς να χρειαζόμαστε μεσολαβητές και μαγαζάκια.

Θεωρώντας τη συνέλευση βασικό εργαλείο της συλλογικής αυτοδιαχείρισης, όπου ο καθένας και η καθεμία μπορεί να έχει ενεργό θέση απέναντι σε ό,τι αφορά τη ζωή του/της, στον αγρό συνενυρισκόμαστε κάθε εβδομάδα σε μια τέτοια ανοιχτή συνέλευση. Σ' αυτήν συζητούνται θέματα που άπτονται του πάρκου, όπως και άλλα που μας ενδιαφέρουν και μας αφορούν από τα ζητήματα του κοινωνικοπολιτικού γίνεσθαι. Έχοντας βαθιά την πεποίθηση ότι όλα αυτά αποτελούν κομμάτια που συνθέτουν το παζλ των εξουσιαστικών επιβολών και των συλλογικών αγώνων και απαντήσεων που ορθώνονται ενάντια τους.

Η συλλογικότητα του Αγρού στέκεται ενάντια στα διάφορα αναπτυξιακά έργα και στο ίδιο το ιδεολόγημα της ανάπτυξης που έχει κατασκευαστεί για την περαιτέρω λεηλασία του φυσικού κόσμου. Έτσι και στο πάρκο, κάθε λογής καλοθελητές επιδιώκουν να το μετατρέψουν σε έναν ελεγχόμενο χώρο, όπου θα υπάρχει πρόσβαση και θα βιώνεται μόνο μέσω της κατανάλωσης, με κοινωνικά οριοθετημένους τρόπους και καθορισμένες κινήσεις. Για το μπλοκάρισμα της εμπορευματοποίησής του έχουν πραγματοποιηθεί από τον Αγρό παρεμβάσεις αντιπληροφόρησης, καθώς και άλλες δράσεις, όπως προβολές ταινιών, μουσικές βραδιές, συναυλίες και θεατρικές παραστάσεις, κινήσεις που ενδυναμώνουν τον ελεύθερο χαρακτήρα του.

Στο πλαίσιο αυτό, καλούμε κάθε χρόνο στη συλλογική φροντίδα δέντρων του πάρκου, (ελιών και φιστικιών) αλλά και στη συλλογική συγκομιδή των καρπών τους, θεωρώντας ότι η γη και οι καρποί της είναι για όλες και όλους. Ταυτόχρονα, βρισκόμαστε σταθερά απέναντι στον εκάστοτε φορέα διαχείρισης και τους τοπικούς άρχοντες που απαγορεύουν την ελεύθερη πρόσβαση στη συλλογή καρπών, είτε αναθέτοντας σε ιδιώτες εργολάβους το μάζεμά τους, είτε χρησιμοποιώντας κοινωνικά προσχήματα και όρους φιλανθρωπίας. Όπως βρεθήκαμε και το Σεπτέμβρη απέναντι στο δήμο Ιλίου, που περιέφραξε τις εκτάσεις του πάρκου με τις ελιές, βάζοντας υπαλλήλους του να τις φυλάνε και ανακοινώνοντας ότι προορίζονται για τις ευπαθείς ομάδες του κοινωνικού παντοπωλείου του. Θέλοντας και αυτός από τη μεριά του να διαχειριστεί τη φτώχεια, όπως επιδιώκουν και άλλοι καθεστωτικοί φορείς (εκκλησία, Μ.Κ.Ο., φιλάνθρωπα ιδρύματα, το ίδιο το κράτος με επιδόματα – ψίχουλα). Οι ίδιοι δηλαδή που συμβάλλουν στη δημιουργία της φτώχειας, οι ίδιοι αναλαμβάνουν και να τη διαχειριστούν...

Η απαγόρευση της ελεύθερης συγκομιδής των καρπών ενισχύει τις περιφράξεις και τους αποκλεισμούς εντός του πάρκου. Παράλληλα, αποτελεί ξεκάθαρα μια προσπάθεια κοινωνικού ελέγχου, που θέλει να επιβάλλει ως κανονικότητα ότι οι θεσμικοί φορείς και οι ιδιώτες είναι αυτοί που θα διαμεσολαβούν στην κάλυψη των βασικών μας αναγκών. Επιλέγουμε τη συλλογή των καρπών από εμάς τις ίδιες/ους, ως μια κίνηση μπλοκαρίσματος της εξάρτησής μας από τους κυρίαρχους τρόπους με τους οποίους η τροφή φτάνει στο πιάτο μας, αλλά και ενάντια στο καθεστώς που μας θέλει μόνες και μόνους να λύσουμε το επισιτιστικό μας πρόβλημα.

Ως ένα κατά βάση εγχείρημα γης, η κατάληψη Αγρός προτάσσει σταθερά την οικειοποίησή της, μέσα από τη συλλογική καλλιέργειά της, χωρίς ιδιοκτησιακούς τίτλους, χωρίς λογικές χρηστικότητας και κέρδους. Για αυτό το σκοπό επιλέξαμε να καταλάβουμε ένα μέρος του πάρκου. Η καλλιέργεια της γης γίνεται μέσα από μια προσπάθεια να φυλάσσονται, να ανταλλάσσονται και να χαρίζονται σπόροι από ντόπιες ποικιλίες. Φροντίζουμε συλλογικά το χωράφι, μοιραζόμαστε τους καρπούς και απέχουμε συνειδητά από οποιαδήποτε εμπορευματική σχέση. Η καλλιέργεια εμπεριέχει την χαρά της επαφής με τη γη αλλά και μια προσπάθεια να σπάσει, ως ένα βαθμό τουλάχιστον εντός του αστικού εδάφους, το επιβαλλόμενο δίπολο παραγωγού - καταναλωτή. Η συλλογική καλλιέργεια αποτελεί πρόταση που συναντιέται (όπως και κάθε δράση του Αγρού) με άλλα κομμάτια του αγώνα ενάντια στο κόσμο της εξουσίας.

Υπό τη νέα συνθήκη κρίσης και φτωχοποίησης που διαμορφώνεται τα τελευταία χρόνια για τους από κάτω, ο Αγρός πειραματίζεται με μια σειρά αντιδομών, ενάντια στις καθεστωτικές δομές. Τέτοιες βασικές αντιδομές αποτελούν οι ανοιχτές συλλογικές κουζίνες, που πραγματοποιούνται τακτικά στο χώρο της κατάληψης αλλά και ευρύτερα του πάρκου, με ένα μέρος των προϊόντων που χρησιμοποιούνται να προέρχεται από το χωράφι. Στις συνενυρέσεις αυτές, φέρνουμε ό,τι μπορεί ο καθένας/μια, μαγειρεύουμε στο χώρο του Αγρού και τον φροντίζουμε μαζί, επικοινωνούμε και γνωριζόμαστε. Στις κοινωνικές αντιδομές χτίζουμε σχέσεις και πάλι, στεκόμαστε αλληλέγγυα ο ένας στην άλλη. Αυτοοργανωμένα, ισότιμα και αδιαμεσολάβητα. Μακριά από τη φιλανθρωπία και την ελεημοσύνη, έννοιες που χρησιμοποιούν οι κυρίαρχοι στη διαχείριση της φτώχειας. Ερχόμενοι/ες σε ρήξη με το μονόδρομο της εξουσίας που επιχειρεί να εδραιώσει την παραίτηση και τη ματαίωση ως κανονικότητα στις ζωές μας.

Μία ακόμη αντιδομή αποτελούν τα εργαστήρια αυτομόρφωσης, που είναι ανοιχτά για όλους και όλες. Τόποι όπου μοιραζόμαστε τη γνώση και τη χαρά του πειραματισμού, χωρίς ταξικούς, έμφυλους, φυλετικούς, ηλικιακούς και άλλους διαχωρισμούς, χωρίς το διαχωρισμό σε ειδικούς και μη, γνώστες και αδαείς. Και σίγουρα χωρίς την επιβολή της χρηματικής συναλλαγής και ενάντια στη λογική που θέλει όλες τις ανθρώπινες σχέσεις να διαμεσολαβούνται από το χρήμα. Στα εργαστήρια αυτομόρφωσης επαναπροσδιορίζουμε τις ανάγκες μας, την καθημερινότητα και τον χρόνο μας, προς την κατεύθυνση της αυτοπαραγωγής βασικών για εμάς αγαθών και για την ίδια την ευχαρίστηση που προσφέρει το μοίρασμα και η συνδημιουργία. Στο πλαίσιο αυτό, μία σειρά εργαστηρίων έχουν πραγματοποιηθεί, όπως παρασκευή σαπουνιών, κηραλοιφών, προϊόντων μεταποίησης τροφής, ζυμαρικών, ψωμιού και άλλα. Αλλά και δημιουργικές κατασκευές, όπως κατασκευή κούκλας, και χαρταετού, στήσιμο αφίσας, μαθήματα πλεξίματος αλλά και απόσταξης τσίπουρου.

Πέρα από τα ζητήματα του πάρκου, η δράση του Αγρού συναρθρώνεται και με άλλες δράσεις για την ατομική και κοινωνική απελευθέρωση, όπως παρεμβάσεις ενάντια σε αναπτυξιακά έργα, στις «περιφράξεις» και σε κάθε είδους εκμετάλλευση, διαχωρισμούς και ανισότητες. Παρεμβαίνουμε στις γειτονιές μας για οτιδήποτε μας καταπιέζει, συμμετέχουμε σε αντιφασιστικές δράσεις μπλοκάροντας κάθε είδους απόπειρα εμφάνισης φασιστών, και δείχνουμε έμπρακτα την αλληλεγγύη μας σε μετανάστριες/ες. Οι δράσεις και οι παρεμβάσεις μας περνάνε μέσα από την καταστροφή αυτού του εξουσιαστικού πολιτισμού και αποτελούν κοινωνική πρόταση και απάντηση.

Απαντήσεις που χρειάζεται να είναι συλλογικές και από τα κάτω, πόσο μάλλον σε ένα καθεστώς παρατεταμένης κρίσης και επίθεσης, φτωχοποίησης, όλο και βαθύτερης εκμετάλλευσης και υποτίμησης των ζωών μας. Σε αυτό το καθεστώς και με τη συνθήκη της έκτακτης ανάγκης να γίνεται μόνιμη, η κυριαρχία, στην παρούσα φάση με τη μορφή σοσιαλδημοκρατικής διαχείρισης, καλλιεργεί έντονα την ανάθεση με στόχο την κοινωνική αδράνεια και παραίτηση. Στόχος της είναι να εκμηδενίζεται η προοπτική όλες/οι εμείς οι από τα κάτω να συναντηθούμε, συλλογικοποιώντας τις αντιστάσεις μας, επανακτώντας τις ζωές μας.

Σε αυτόν τον καιρό, μπαίνει επιτακτικά η αναγκαιότητα να καταργούμε κάθε σχέση εξουσίας και ανάθεσης. Να οικειοποιούμαστε τους ελεύθερους χώρους μέσα από σχέσεις ισότιμες και ζωντανές, αντιεραρχικές και που δε διαμεσολαβούνται από το χρήμα. Να πραγματώνουμε από κοινού τις επιθυμίες και ανάγκες μας. Να στήνουμε τις δικές μας κοινωνικές αντιδομές. Να παίζουμε και να γνωριζόμαστε. Να παίρνουμε τις ζωές μας και τη φροντίδα των χώρων μας στα χέρια μας. Να δημιουργούμε εντέλει τόπους αλληλεγγύης και μοιράσματος, αντίστασης και αγώνα, μέχρι την κατάργηση κάθε μορφής εξουσίας.

ΑΓΡΟΣ

ΑΥΤΟΔΙΟΧΕΙΡΙΖΟΜΕΝΟ ΚΑΤΕΙΑΗΜΜΕΝΟ ΕΔΣΦΟΣ

<http://agros.espivblogs.net> (στο ΠΑΡΚΟ ΤΡΙΤΣΗ)

3/6/2017